

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В. _____

Протокол № 2 від 18.10.2017 р.

№ 34418102017

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

Екокультура у сфері соціальної роботи

підготовки бакалавра

спеціальності 231 «Соціальна робота»

освітньої програми (спеціалізації) «Соціальна робота»

Програма навчальної дисципліни «ЕКОКУЛЬТУРА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ» підготовки бакалавра, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота», за освітньої програмою «Соціальна робота»

Розробник: Петрук В.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Рецензент: Остапйовська Т.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики природничо-математичних дисциплін початкової освіти

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 3 від 19 вересня 2017 р.

Завідувач кафедри: _____ (підпис) (Гусак П.М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією педагогічного факультету

протокол № 1 від 19 вересня 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (підпис) (Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота Соціальна робота Соціальна робота Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>270 / 9</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр 1-ий, 2-ий
		Лекції 54 год.
		Практичні (семінарські) 50 год. Лабораторні ____ год. Індивідуальні ____ год.
		Самостійна робота 148 год.
ІНДЗ: <u>є/немає</u>		Консультації 8 год. Форма контролю: 1 семестр залік, 2 семестр екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Програма навчального курсу «Екокультура у сфері соціальної роботи» складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців відповідної галузі знань. Навчальний курс відіграє важливу роль у професійній підготовці соціального педагога/працівника, адже, культура має стати складовою світогляду і мірилом практичних дій кожного спеціаліста. Зміст навчальної дисципліни передбачає формування професійної компетентності майбутнього конкурентоспроможного спеціаліста, здатного до ефективної соціально-педагогічної діяльності у сучасному соціально-виховному просторі відповідно до міжнародних стандартів у даній галузі та вимог сьогодення. Навчальний курс передбачає систематизацію та впорядкування конкретних знань і навичок морально-етичної, культурної поведінки студента, його ставлення до навколишнього світу.

Вивчення навчального курсу «Екокультура у сфері соціальної роботи» сприятиме засвоєнню етично-моральних норм фахівця у професійній діяльності та побуті, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки.

Об'єктом вивчення навчального курсу є морально-етична культура фахівця в різних соціально-педагогічних та життєвих ситуаціях.

Предметом вивчення навчального курсу є систематизація та впорядкування конкретних знань і навичок культурної поведінки студента, його ставлення до навколишнього світу, в якому він перебуває в процесі матеріальної і духовної

праці, створення позитивної атмосфери в стосунках з іншими людьми, застосування правил етикету в типових ситуаціях професійної діяльності соціального працівника.

Мета навчального курсу: є розширення кола знань про мистецтво та культуру спілкування у громаді, ділове життя, підготовку і проведення сімейних свят, роль і вибір подарунків в житті людини, організувати свій побут, вмінням створити позитивну атмосферу в стосунках з іншими людьми, знання основ етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника.

Завдання курсу:

- сформуванати знання про культуру спілкування подружжя в сім'ї;
- сформуванати знання про культуру взаємин дітей та батьків;
- вивчити правила поведінки за столом;
- вивчити правила поведінки в гостях;
- вивчити правила поведінки у громадських місцях;
- вивчити правила ділового етикету;
- виробити вміння вибору і вручення подарунка;
- сформуванати знання про професійну етику, її особливості, функції етики соціальної роботи;
- сформуванати знання про етичні принципи в соціальній роботі;
- сформуванати знання про морально-етичну культуру соціального працівника;
- сформуванати знання про проблеми деонтології у діяльності соціального працівника;
- сформуванати знання про імідж соціального працівника та основи етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- основні правила та норми поведінки;
- етикет ділової людини;
- манери поведінки за столом;
- функції етики та етичні принципи соціальної роботи;
- принципи етики соціальної роботи;
- професійно-етичний кодекс соціального працівника;
- складові іміджу соціального працівника.
- визначати стилі поведінки в різних соціально-педагогічних ситуаціях;
- тактовно поводитись у різному середовищі і за різних обставин;
- організувати свій побут, використовуючи художній смак та індивідуальний стиль;
- застосовувати правила етикету в типових ситуаціях професійної діяльності соціального працівника.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни представляється у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Культура поведінки особистості в різних життєвих ситуаціях					
Тема 1. Екокультура і громадська зрілість соціального працівника	11	2	2	7	
Тема 2. Культура мовного спілкування	13	2	2	8	1
Тема 3. Етикет сімейних взаємин	15	4	2	8	1
Тема 4. Культура одягу	13	2	2	8	1
Тема 5. Уміння людини організувати свій побут	13	2	2	8	1
Тема 6. Родина за столом	12	2	2	7	1
Тема 7. Підготовка і проведення сімейних свят	13	2	2	8	1
Тема 8 Ситуація гостинності: господар і гість	15	2	4	8	1
Тема 9. Правила поведінки у громадських місцях	15	4	2	8	1
Тема 10. Етикет ділових взаємин	12	2	2	7	1
Тема 11. Подарунки в житті людини	12	2	2	7	1
Тема 12. Міжнародний етикет	12	2	2	8	
Разом за модулем 1	156	28	26	92	10
Змістовий модуль 2. Професійно-етична культура соціального працівника					
Тема 13. Етика соціальної роботи як складова підготовки соціального працівника	14	2	2	8	2
Тема 14. Професійна етика соціального працівника	17	4	4	8	1
Тема 15. Етичні принципи в соціальній роботі	17	4	4	8	1
Тема 16. Морально-етична культура соціального працівника	15	4	2	8	1
Тема 17. Деонтологія як складова професійної етики в соціальній роботі	17	4	4	8	1
Тема 18. Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем соціального працівника	17	4	4	8	1
Тема 19. Основи етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника	17	4	4	8	1
Разом за модулем 2	114	26	24	56	8

Всього годин:	270	54	50	148	18
----------------------	-----	----	----	-----	----

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Культура поведінки особистості в різних життєвих ситуаціях	
1.	<p>Тема. Екокультура і громадська зрілість соціального працівника</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «екокультури». 2. Людина і середовище, яке її оточує. 3. Поведінка людини в цьому середовищі. 4. Етикет у нашому житті. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с. 2. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей / М.С. Дороніна. – К., 1997. – С. 125-128. 3. Золотая книга хорошего тона : Пер. с фр. – Смоленск : Русич, 2003. – 448 с. 	2
2.	<p>Тема. Культура мовного спілкування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Звернення 2. Привітання. 3. Знайомство. 4. Запрошення, прохання, пропозиція. 5. Вибачення, комплімент. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Горлач Н. О манерах хорошего тона // Н. Горлач. Избранное. – Х., 2003. – Т. 1: Смысл жизни. – С. 402-424. 2. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с. 3. Золотая книга хорошего тона : Пер. с фр. – Смоленск : Русич, 2003. – 448 с. 4. Малахов В.А. Етика : курс лекцій : навч. посіб для студ. внз / В.А. Малахов. – 4-е вид. – К. : Либідь, 2002. – 384 с. 5. Тофтул М.Г. Етика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М.Г. Тофтул. – К. : видав. центр „Академія”, 2005. – 414 с 	2
3.	<p>Тема. Етикет сімейних взаємин</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культура спілкування подружжя в сім'ї. 2. Навчання дітей етикету в сім'ї та школі. 3. Культура взаємин батьків і дітей. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Горлач Н. О манерах хорошего тона // Н. Горлач. 	2

	<p>Избранное. – Х., 2003. – Т. 1: Смысл жизни. – С. 402-424.</p> <p>2. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с.</p> <p>3. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей / М.С. Дороніна. – К., 1997. – С. 125-128.</p> <p>4. Золотая книга хорошего тона : Пер. с фр. – Смоленск : Русич, 2003. – 448 с.</p> <p>5. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування / О.В. Кубрак. – Суми, 2003.</p> <p>6. Малахов В.А. Етика : курс лекцій : навч. посіб для студ. внз / В.А. Малахов. – 4-е вид. – К. : Либідь, 2002. – 384 с.</p> <p>7. Тофтул М.Г. Етика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М.Г. Тофтул. – К. : видав. центр „Академія”, 2005. – 414 с.</p>	
4.	<p>Тема. Культура одягу</p> <ol style="list-style-type: none"> Смак – володар моди. Мода як особлива форма соціально-психологічного спілкування людей. Елементарні вимоги до одягу. Вимоги щодо зачіски, макіяжу, парфумів, ювелірних виробів. <p style="text-align: center;">Література</p> <ol style="list-style-type: none"> Головин В. Азбука деловой этики / В. Головин. – М., 1991. Горлач Н. О манерах хорошего тона // Н. Горлач. Избранное. – Х., 2003. – Т. 1: Смысл жизни. – С. 402-424. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с. Золотая книга хорошего тона : Пер. с фр. – Смоленск : Русич, 2003. – 448 с. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування / О.В. Кубрак. – Суми, 2003. Малахов В.А. Етика : курс лекцій : навч. посіб для студ. внз / В.А. Малахов. – 4-е вид. – К. : Либідь, 2002. – 384 с. Тофтул М.Г. Етика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М.Г. Тофтул. – К. : видав. центр „Академія”, 2005. – 414 с. 	2
5.	<p>Тема. Уміння людини організувати свій побут</p> <ol style="list-style-type: none"> Твій дім – твоя “фортеця”. Гігієна дому. Функціональність речей та приміщень у домі. Створення індивідуальності інтер’єру. Декоративні прикраси та їхня художня цінність. Стилева єдність інтер’єру. Кольорова гама житлового приміщення. <p style="text-align: center;">Література</p>	2

	<p>1. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей / М.С. Дороніна. – К., 1997. – С. 125-128.</p> <p>2. Золотая книга хорошего тона : Пер. с фр. – Смоленск : Русич, 2003. – 448 с.</p> <p>3. Леко Г. Радник з питань етики / Г. Леко // Вісник Львівського ун-ту. Сер. юридич. – Л., 2003. – Вип. 38. – С. 197-211.</p>	
6.	<p style="text-align: center;">Тема. Родина за столом</p> <p>1. Основи раціонального харчування. Вітаміни та їхня роль у життєдіяльності людини.</p> <p>2. Складання меню. Зміни і втрати поживних речовин у процесі готування їжі.</p> <p>3. Зберігання харчових продуктів. Що і як їдять.</p> <p>4. Оформлення столу і подавання страв.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>1. Волченко Л.Б. На работе, в гостях и дома / Л.Б. Волченко. – М., 1994.</p> <p>2. Горлач Н. О манерах хорошего тона // Н. Горлач. Избранное. – Х., 2003. – Т. 1: Смысл жизни. – С. 402-424.</p> <p>3. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с.</p> <p>4. Морару Л. Правильне харчування. Вітаміни / Л. Морару // Почат. освіта. – 2001. – Квіт. (№ 15). – С. 16.</p>	2
7.	<p style="text-align: center;">Тема. Підготовка і проведення сімейних свят</p> <p>1. Сервірування столу й оформлення приміщення. Квіти на столі.</p> <p>2. В якому порядку подавати страви до столу.</p> <p>3. Мистецтво вживати напої.</p> <p>4. Тости.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>1. Пугачева И. О тонкостях ресторанного этикета / И. Пугачева // Деловая жизнь. – 2004. - № 10-11. – С. 58-59.</p> <p>2. Середюк О. Родинне свято у соціальному вихованні учнів / О. Середюк // Почат шк.. – 2002. - № 6. – С. 10-11.</p> <p>3. Тофтул М.Г. Етика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М.Г. Тофтул. – К. : видав. центр „Академія”, 2005. – 414 с.</p>	2
8.	<p style="text-align: center;">Тема. Ситуація гостинності: господар і гість</p> <p>1. Як приймати і як відхиляти запрошення.</p> <p>2. Правила поведінки в гостях.</p> <p>3. Як не треба поводитись. Коли і як іти.</p> <p>4. Незвані гості. Як запрошувати гостей.</p> <p>5. Підготовка до прийому гостей. Як зустрічати гостей.</p> <p>6. Правила поведінки за столом.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>1. Горлач Н. О манерах хорошего тона // Н. Горлач.</p>	4

	<p>Избранное. – Х., 2003. – Т. 1: Смысл жизни. – С. 402-424.</p> <p>2. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с.</p> <p>3. Золотая книга хорошего тона : Пер. с фр. – Смоленск : Русич, 2003. – 448 с.</p> <p>4. Малахов В.А. Етика : курс лекцій : навч. посіб для студ. внз / В.А. Малахов. – 4-е вид. – К. : Либідь, 2002. – 384 с.</p>	
9.	<p>Тема. Правила поведінки у громадських місцях</p> <p>1. Правила поведінки на вулиці.</p> <p>2. Гарні манери і правила поведінки у місцях видовищ: а) у театрі; б) у кінотеатрі; в) у концертній залі; г) на виставці, у музеї, бібліотеці, на вернісажі, на стадіоні.</p> <p>3. Етикетні ситуації у сфері обслуговування: а) у магазині; б) у кафе і ресторані; в) за столом.</p> <p>4. Правила поведінки у транспорті та місцях відпочинку: а) у трамваї, тролейбусі, автобусі; б) в авто, таксі, на пароплаві, у потязі; в) у готелі, будинку відпочинку, санаторії.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>1. Головин В. Азбука деловой этики / В. Головин. – М., 1991.</p> <p>2. Горлач Н. О манерах хорошего тона // Н. Горлач. Избранное. – Х., 2003. – Т. 1: Смысл жизни. – С. 402-424.</p> <p>3. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с.</p> <p>4. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей / М.С. Дороніна. – К., 1997. – С. 125-128.</p>	2
10.	<p>Тема. Етикет ділових взаємин</p> <p>1. Службовий етикет.</p> <p>2. Етикет керівника і підлеглого.</p> <p>3. Службові бесіди, телефонні розмови, листи.</p> <p>4. Мовний етикет ділового листування.</p> <p>5. Взаємини між товаришами по службі.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>1. Волченко Л.Б. На работе, в гостях и дома / Л.Б. Волченко. – М., 1994.</p> <p>2. Галушко В.П. Діловий протокол та ведення переговорів : навч. посібник / В.П. Галушко. – Вінниця : Нова кн., 2002. – 222 с.</p> <p>3. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с.</p> <p>4. Малахов В.А. Етика : курс лекцій : навч. посіб для студ. внз / В.А. Малахов. – 4-е вид. – К. : Либідь, 2002. – 384 с.</p>	2

11.	<p align="center">Тема 10. Подарунки в житті людини</p> <p>1. Вибір і вручення подарунків. 2. Що, коли і як дарувати. 3. Як приймати подарунок. 4. Квіти у подарунок.</p> <p align="center">Література</p> <p>1. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с. 2. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей / М.С. Дороніна. – К., 1997. – С. 125-128.</p>	2
12.	<p align="center">Тема 12. Міжнародний етикет</p> <p>1. Етикет Стародавньої Греції, Риму та Єгипту. 2. Староіндійський етикет. 3. Етикет Стародавнього Китаю. 4. Зародження етикету в Японії. 5. Етикет античного світу і країн Західної Європи.</p> <p align="center">Література</p> <p>1. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації: Навчальний посібник. - Видання 2-ге, доп. та переробл. - К.: АртЕК, 2002.- 208с. 2.</p>	2
	Разом за змістовим модулем 1.	26

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Опрацювати інформацію та підготувати презентації з кожної теми.

№ з/п	Тема	Кількість годин
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Культура поведінки особистості в різних життєвих ситуаціях	
1.	Екокультура і громадська зрілість соціального працівника	7
2.	Культура мовного спілкування	8
3.	Етикет сімейних взаємин	8
4.	Культура одягу	8
5.	Уміння людини організувати свій побут	8
6.	Родина за столом	7
7.	Підготовка і проведення сімейних свят	8
8.	Ситуація гостинності: господар і гість	8
9.	Правила поведінки у громадських місцях	8
10.	Етикет ділових взаємин	7
11.	Подарунки в житті людини	7
12.	Міжнародний етикет	8
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Професійно-етична культура соціального працівника	
1.	Етика соціальної роботи як складова підготовки соціального працівника	8

2.	Професійна етика соціального працівника	8
3.	Етичні принципи в соціальній роботі	8
4.	Морально-етична культура соціального працівника	8
5.	Деонтологія як складова професійної етики в соціальній роботі	8
6.	Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем соціального працівника	8
7.	Основи етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника	8
	Усього	148

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

ІНДЗ не передбачено

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за залік.

Поточний контроль (макс = 40 балів)												Модульний контроль (макс = 30 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1												Модуль 2	
Змістовий модуль 1												МКР 1	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	60	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4		

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C	Задовільно	
67 -74	D		
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Форми оцінювання: усне опитування, модульна контрольна робота (письмово у вигляді тестування), залік та екзамен у вигляді письмово тестування.

Перелік залікових питань для здійснення підсумкового контролю успішності навчання

1. Поняття «екокультури».
2. Людина і середовище, яке її оточує.
3. Поведінка людини в цьому середовищі.
4. Етикет у нашому житті.
5. Звернення
6. Привітання.
7. Знайомство.
8. Запрошення, прохання, пропозиція.
9. Вибачення, комплімент.
10. Культура спілкування подружжя в сім'ї.
11. Навчання дітей етикету в сім'ї та школі.
12. Культура взаємин батьків і дітей.
13. Смак – володар моди.
14. Мода як особлива форма соціально-психологічного спілкування людей.
15. Елементарні вимоги до одягу.
16. Вимоги щодо зачіски, макіяжу, парфумів, ювелірних виробів.
17. Твій дім – твоя “фортеця”.
18. Гігієна дому. Функціональність речей та приміщень у домі.
19. Створення індивідуальності інтер'єру. Декоративні прикраси та їхня художня цінність.
20. Стилева єдність інтер'єру. Кольорова гама житлового приміщення.
21. Основи раціонального харчування. Вітаміни та їхня роль у життєдіяльності людини.
22. Складання меню. Зміни і втрати поживних речовин у процесі готування їжі.
23. Зберігання харчових продуктів. Що і як їдять.
24. Оформлення столу і подавання страв.
25. Сервірування столу й оформлення приміщення. Квіти на столі.
26. В якому порядку подавати страви до столу.
27. Мистецтво вживати напої.
28. Гости.
29. Як приймати і як відхиляти запрошення.
30. Правила поведінки в гостях.
31. Як не треба поводитись. Коли і як іти.
32. Незвані гості. Як запрошувати гостей.
33. Підготовка до прийому гостей. Як зустрічати гостей.
34. Правила поведінки за столом.
35. Правила поведінки на вулиці.
36. Гарні манери і правила поведінки у місцях видовищ: а) у театрі; б) у кінотеатрі; в) у концертній залі; г) на виставці, у музеї, бібліотеці, на вернісажі, на стадіоні.
37. Етикетні ситуації у сфері обслуговування: а) у магазині; б) у кафе і ресторані; в) за столом.
38. Правила поведінки у транспорті та місцях відпочинку: а) у трамваї, тролейбусі, автобусі; б) в авто, таксі, на пароплаві, у потязі; в) у готелі, будинку відпочинку, санаторії.
39. Службовий етикет.

40. Етикет керівника і підлеглого.
41. Службові бесіди, телефонні розмови, листи.
42. Мовний етикет ділового листування.
43. Взаємини між товаришами по службі.
44. Вибір і вручення подарунків.
45. Що, коли і як дарувати.
46. Як приймати подарунок.
47. Квіти у подарунок.
48. Етикет Стародавньої Греції, Риму та Єгипту.
49. Староіндійський етикет.
50. Етикет Стародавнього Китаю.
51. Зародження етикету в Японії.
52. Етикет античного світу і країн Західної Європи.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. 10 типів обшчення по телефону / Подгот. С. Пономарева // Лидеры образования. – 2004. - № 9-10. – С.120-121.
2. Альохіна І.В. Імідж і етикет ділової людини / І. В. Альохіна. - М. : ЕЕН, 2006.
3. Бобир О. Вітання / О. Бобир / Почат. шк. – 2004. - № 2. – С. 4-9. Продовж. № 1. – С. 9-11.
4. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції : мова та етика ділової комунікації : навчальний посібник. - Видання 2-ге, доп. та переробл. - К. : АртЕК, 2002.- 208с.
5. Бочарова В.Г. Профессиональная социальная работа : личностно-ориентированный подход. – М., 1999.
6. Введення у соціальну роботу. Навчальний посібник. – К.: Фенікс, 2001.
7. Волченко Л.Б. На работе, в гостях и дома / Л.Б. Волченко. – М., 1994.
8. Галушко В.П. Діловий протокол та ведення переговорів : навч. посібник / В.П. Галушко. – Вінниця : Нова кн., 2002. – 222 с.
9. Головин В. Азбука деловой этики / В. Головин. – М., 1991.
10. Горлач Н. О манерах хорошего тона // Н. Горлач. Избранное. – Х., 2003. – Т. 1: Смысл жизни. – С. 402-424.
11. Грищенко В. Людина і культура : навч. посібник / В. Грищенко. – К. : Либідь, 2000. – 368 с.
12. Грона Н. Правильна поведінка у громадських місцях / Н. Грона // Початкова освіта. – 2004. – Трав. (№ 17). – С. 13-16.
13. Деловой протокол и этикет. – М., 1997.
14. Динамика ценностей в социальной работе / Под ред. С.Шардлоу – Пер. с англ. Поляковой Г. – К., 1996.
15. Діловий етикет: етика ділового спілкування: Основи ділового етикету / авт.-укладач І. Афанасьєв. – К. : Альтерпрес, 2003. – 368 с.
16. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей / М.С. Дороніна. – К., 1997. – С. 125-128.
17. Етикет знайомства //Освіта України. – 2005. – 9 вересня № 67. Продовж. Поч. у № 65, 66, 2005.

18. Жерлыгин С. Профессиональные требования к имиджу социального работника
[//http://www.taby27.ru/studentam_aspirantam/image_wse/imidzhelogija_sdacha_rabot/356.html](http://www.taby27.ru/studentam_aspirantam/image_wse/imidzhelogija_sdacha_rabot/356.html)
19. Золотая книга хорошего тона : Пер. с фр. – Смоленск : Русич, 2003. – 448 с.
20. Кодекс професійної етики // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2001. - №3.
21. Котов Д.П. Профессиональный долг. – М., 1979.
22. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування / О.В. Кубрак. – Суми, 2003.
23. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування : навчальний посібник з етикету для студентів. - 3-тє вид., стер. – Суми : ВТД “Універсальна крига”. - К. : Видавничий дім “Княгиня Ольга”, 2005.- 222с.
24. Левицька О.І. Моральний розвиток особи. - К., 1990.
25. Леко Г. Радник з питань етики / Г. Леко // Вісник Львівського ун-ту. Сер. юридич. – Л., 2003. – Вип. 38. – С. 197-211.
26. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. – К. : Каравела, 2009. – 368 с.
27. Малахов В.А. Етика : курс лекцій : навч. посіб для студ. внз / В.А. Малахов. – 4-е вид. – К. : Либідь, 2002. – 384 с.
28. Мартинюк Т. Міжнародне листування: відповіді на запити // Секретарь-референт. - 2007. - №04 (53). - С.33-34.
29. Медведева Г.П. Этика социальной работы : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: ВЛАДОС, 1999.
30. Мигович І.І. Соціальна робота: вступ до Спеціальності. - Ужгород, 1997.
31. Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи // Соціальна політика і соціальна робота. — 1998. — № 4.
32. Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи та Міжнародні етичні стандарти соціальної роботи // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 4. – С. 8-75.
33. Морару Л. Правильне харчування. Вітаміни / Л. Морару // Почат. освіта. – 2001. – Квіт. (№ 15). – С. 16.
34. Обучение социальной работе в России. Программы и технологии. Ч. 1. Социальная работа: наука и профессия. – М., 1997.
35. Овчарова Р.В. Справочная книга социального педагога. – М., 2001.
36. Орлова Л.В. Азбука моды / Л.В. Орлова. – М. , 1988. – 176 с.
37. Основы социально-медицинской работы: Учеб. пособие. Вып. 1. – М., 1998.
38. Профессионально-этические нормы социальной работы. – М. 1993.
39. Пугачева И. О тонкостях ресторанного этикета / И. Пугачева //Деловая жизнь. – 2004. - № 10-11. – С. 58-59.
40. Робота з клієнтами соціальних служб / За ред. З.Г.Зайцевої. – К., 1994.
41. Середюк О. Родинне свято у соціальному вихованні учнів / О. Середюк //Почат шк.. – 2002. - № 6. – С. 10-11.
42. Словарь по этике / Под ред. Кона И.С. – М., 1981.

43. Соловійов О. Морально-етичні проблеми соціальної роботи // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 4. – С. 56-66.
44. Соціальна робота в Україні: Навч. Посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: Т.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. -К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 256 с.
45. Соціальна робота: технологічний аспект : навч. посіб. / за ред. А. Й. Капської. – К.: ДЦССМ, 2004. – С. 73-82.
46. Теория и методика социальной работы (в вопросах и ответах) : учеб. пособие / Под ред. Панова А.М. – М., 1998.
47. Теория социальной работы / Под ред. Холостовой Е.И. — М., 1998.
48. Технології соціально-педагогічної роботи : навчальний посібник / За ред. А.Й. Капської. - К.: УДЦССМ, 2000. - 371 с.
49. Тофтул М.Г. Етика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / М.Г. Тофтул. – К. : видав. центр „Академія”, 2005. – 414 с.
50. Федоренко Е.Г. Профессиональная этика. – Киев. 1993
51. Филиппова Г.П. Личностно-профессиональные особенности социальной работы. // Работник социальной службы. – 2001. – № 1. – С. 33-37.
52. Фирсов М.В. Введение в специальность и основы профессиональной этики социального работника. – М., 1993.
53. Этика социальной работы: Материалы методологического семинара. – М.:СТИ, 2000.
54. Ярская-Смирнова Е. Профессиональная этика социальной работы. – М., 1998.

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Професійно-етична культура соціального працівника	
1.	<p>Тема 13. Етика соціальної роботи як складова підготовки соціального працівника</p> <p>1. Етика як наука про мораль. 2. Професійна етика та її особливості. 3. Етика соціального працівника. 4. Цінності соціальної роботи.</p> <p>Література</p> <p>1. Кодекс професійної етики // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2001. - №3. 2. Медведева Г.П. Етика соціальної роботи. - М.: "Владос", 1999. 3. Малахов В.А. Етика : курс лекцій : навч. посіб для студ. внз / В.А. Малахов. – 4-е вид. – К. : Либідь, 2002. – 384 с. 4. Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д.</p>	2

	<p>5. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с.</p> <p>6. Динамика ценностей в социальной работе / Под ред. С.Шардлоу – Пер. с англ. Поляковой Г. – К., 1996.</p>	
2.	<p>Тема 14. Професійна етика соціального працівника</p> <p>1. Причини етичної регламентації соціальної роботи.</p> <p>2. Категорії етики соціального працівника: етичні відносин, етична свідомість, етичні дії та професійних обов'язок.</p> <p>3. Функції етики соціальної роботи та їх характеристика.</p> <p>4. Етичні засади і принципи діяльності соціального працівника.</p> <p>5. Професійно-етичний кодекс соціальних працівників та його функції.</p> <p>6. Джерела етичних нормативів соціальної роботи.</p> <p>7. "Етика соціальної роботи: принципи і стандарти" - етичний кодекс МФСП.</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>1. Кодекс професійної етики // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2001. - №3.</p> <p>2. Медведева Г.П. Етика соціальної роботи. - М.: "Владос", 1999.</p> <p>3. Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 4.</p>	4
3.	<p>Тема 15. Етичні принципи в соціальній роботі</p> <p>1. Взаємозв'язок принципів соціальної роботи та принципів етики соціальної роботи.</p> <p>2. Принципи етики соціальної роботи як основні вимоги до поведінки соціального працівника.</p> <p>3. Толерантність у діяльності соціального працівника. "Декларація принципів толерантності".</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>1. Бочарова В.Г. Профессиональная социальная работа: личностно-ориентированный подход. – М., 1999.</p> <p>2. Медведева Г.П. Этика социальной работы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: ВЛАДОС, 1999.</p> <p>3. Профессионально-этические нормы социальной работы. – М. 1993.</p> <p>4. Теория и методика социальной работы (в вопросах и ответах): Учеб. пособие / Под ред. Панова А.М. – М., 1998.</p> <p>5. Этика социальной работы: Материалы методологического семинара. – М.:СТИ, 2000.</p> <p>6. Ярская-Смирнова Е. Профессиональная этика социальной работы. – М., 1998.</p>	4

4.	<p>Тема 16. Морально-етична культура соціального працівника</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Моральна норма як складова моралі і нормативна регуляція соціальної роботи. 2. Моральна свідомість соціального працівника. 3. Критерії моральності у соціальній роботі. 4. Моральна поведінка соціального працівника. <p>Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Левицька О.І. Моральний розвиток особи. - К., 1990. 2. Медведева Г.П. Етика соціальної роботи. - М.: "Владос", 1999. 3. Робота з клієнтами соціальних служб / За ред. З.Г.Зайцевої. – К., 1994. 4. Словарь по этике / Под ред. Кона И.С. – М., 1981. 5. Соловйов О. Морально-етичні проблеми соціальної роботи // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 4. – С. 56-66. 6. Федоренко Е.Г. Профессиональная этика. – Киев. 1993. 7. Филиппова Г.П. Личностно-профессиональные особенности социальной работы. // Работник социальной службы. – 2001. – № 1. – С. 33-37. 	2
5.	<p>Тема 17. Деонтологія як складова професійної етики в соціальній роботі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Деонтологія соціальної роботи. 2. Принципи деонтології соціальної роботи. 3. Професійний обов'язок та професійна повинність (зобов'язання). 4. Обов'язок соціального працівника та його особистісне усвідомлення. 5. Поняття відповідальності. Відповідальність соціального працівника та її типологія. <p>Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Котов Д.П. Профессиональный долг. – М., 1979. 2. Медведева Г.П. Этика социальной работы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: ВЛАДОС, 1999. 3. Профессионально-этические нормы социальной работы. – М. 1993. 4. Теория и методика социальной работы (в вопросах и ответах): Учеб. пособие / Под ред. Панова А.М. – М., 1998. 5. Фирсов М.В. Введение в специальность и основы профессиональной этики социального работника. – М., 1993. 6. Этика социальной работы: Материалы методологического семинара. – М.:СТИ, 2000. 7. Ярская-Смирнова Е. Профессиональная этика социальной работы. – М., 1998. 	4

6.	<p>Тема 18. Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем соціального працівника</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етикет у соціальній роботі. 2. Етична культура та її складові. 3. Принципи етикету. 4. Поняття іміджу соціального працівника як мистецтво подібатись і впливу на оточення. 5. Складові зовнішньої та внутрішньої привабливості іміджу соціального працівника. 6. Правила етикету в типових ситуаціях професійної діяльності соціального працівника. <p style="text-align: center;">Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Альохіна, І.В. Імідж і етикет ділової людини / І. В. Альохіна - М.: ЕЕН, 2006. 2. Жерлыгин С. Профессиональные требования к имиджу социального работника // http://www.taby27.ru/studentam_aspirantam/image_wse/imid_zhelogija_sdacha_rabot/356.html 3. Медведева Г.П. Этика социальной работы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: ВЛАДОС, 1999. 	4
7.	<p>Тема 19. Основи етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи спілкування соціального працівника як невід'ємна риса професійної компетентності. 2. Основні стилі та форми етичного спілкування. 3. Особливості етики формування партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи. 4. Етичні засади соціальної роботи в процесі розв'язання конфлікту. <p style="text-align: center;">Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 344 с. 2. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За ред. А.Й. Капської. - К.: УДЦССМ, 2000. - 371 с. 	4
Разом за змістовим модулем 2.		24

Методи навчання

Лекція, бесіда, дискусія, проблемний виклад навчального матеріалу, евристичний метод, дослідницький метод, метод проєктів, практичні методи (вправи).

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Складові діагностики	Методи	Засоби
Діагностика цільового компоненту педагогічного процесу	Спостереження, аналіз	Підручники, посібники
Діагностика індивідуальних особливостей студентів	Тестування, аналіз робіт	Тести, письмові роботи студентів
Діагностика мотивів навчання	Анкетування, бесіда	Анкети
Діагностика міжособистісних взаємин	Метод соціометрії	Опитувальники
Діагностика якості освіти	Опитування, тестування	Комп'ютери, педагогічна практика
Діагностика інтелектуального розвитку студента	Бесіда, опитування, тестування, інтерв'ю	Тести, опитувальники, комп'ютери

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (мах = 40 балів)											Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1											Модуль 2	
Змістовий модуль 2											МКР	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7					60	100
4	4	4	3	3	4	3	3	3	3	3		

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D		
60 - 66	E	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 – 59	Fx	Незадовільно	

Форми оцінювання: усне опитування, модульна контрольна робота (письмово у вигляді тестування), залік та екзамен у вигляді письмово тестування.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття «екокультури».
2. Людина і середовище, яке її оточує.
3. Поведінка людини в цьому середовищі.
4. Етикет у нашому житті.
5. Звернення

6. Привітання.
7. Знайомство.
8. Запрошення, прохання, пропозиція.
9. Вибачення, комплімент.
10. Культура спілкування подружжя в сім'ї.
11. Навчання дітей етикету в сім'ї та школі.
12. Культура взаємин батьків і дітей.
13. Смак – володар моди.
14. Мода як особлива форма соціально-психологічного спілкування людей.
15. Елементарні вимоги до одягу.
16. Вимоги щодо зачіски, макіяжу, парфумів, ювелірних виробів.
17. Твій дім – твоя “фортеця”.
18. Гігієна дому. Функціональність речей та приміщень у домі.
19. Створення індивідуальності інтер'єру. Декоративні прикраси та їхня художня цінність.
20. Стилева єдність інтер'єру. Кольорова гама житлового приміщення.
21. Основи раціонального харчування. Вітаміни та їхня роль у життєдіяльності людини.
22. Складання меню. Зміни і втрати поживних речовин у процесі готування їжі.
23. Зберігання харчових продуктів. Що і як їдять.
24. Оформлення столу і подавання страв.
25. Сервірування столу й оформлення приміщення. Квіти на столі.
26. В якому порядку подавати страви до столу.
27. Мистецтво вживати напої.
28. Гости.
29. Як приймати і як відхиляти запрошення.
30. Правила поведінки в гостях.
31. Як не треба поводитись. Коли і як іти.
32. Незвані гості. Як запрошувати гостей.
33. Підготовка до прийому гостей. Як зустрічати гостей.
34. Правила поведінки за столом.
35. Правила поведінки на вулиці.
36. Гарні манери і правила поведінки у місцях видовищ: а) у театрі; б) у кінотеатрі; в) у концертній залі; г) на виставці, у музеї, бібліотеці, на вернісажі, на стадіоні.
37. Етикетні ситуації у сфері обслуговування: а) у магазині; б) у кафе і ресторані; в) за столом.
38. Правила поведінки у транспорті та місцях відпочинку: а) у трамваї, тролейбусі, автобусі; б) в авто, таксі, на пароплаві, у потязі; в) у готелі, будинку відпочинку, санаторії.
39. Службовий етикет.
40. Етикет керівника і підлеглого.
41. Службові бесіди, телефонні розмови, листи.
42. Мовний етикет ділового листування.
43. Взаємини між товаришами по службі.
44. Вибір і вручення подарунків.

45. Що, коли і як дарувати.
46. Як приймати подарунок.
47. Квіти у подарунок.
48. Етикет Стародавньої Греції, Риму та Єгипту.
49. Староіндійський етикет.
50. Етикет Стародавнього Китаю.
51. Зародження етикету в Японії.
52. Етикет античного світу і країн Західної Європи.
53. Етика як наука про мораль.
54. Професійна етика та її особливості.
55. Етика соціального працівника.
56. Цінності соціальної роботи.
57. Причини етичної регламентації соціальної роботи.
58. Категорії етики соціального працівника: етичні відносин, етична свідомість, етичні дії та професійних обов'язок.
59. Функції етики соціальної роботи та їх характеристика.
60. Етичні засади і принципи діяльності соціального працівника.
61. Професійно-етичний кодекс соціальних працівників та його функції.
62. Джерела етичних нормативів соціальної роботи.
63. "Етика соціальної роботи: принципи і стандарти" - етичний кодекс МФСП.
64. Взаємозв'язок принципів соціальної роботи та принципів етики соціальної роботи.
65. Принципи етики соціальної роботи як основні вимоги до поведінки соціального працівника.
66. Толерантність у діяльності соціального працівника. "Декларація принципів толерантності".
67. Моральна норма як складова моралі і нормативна регуляція соціальної роботи.
68. Моральна свідомість соціального працівника.
69. Критерії моральності у соціальній роботі.
70. Моральна поведінка соціального працівника.
71. Деонтологія соціальної роботи.
72. Принципи деонтології соціальної роботи.
73. Професійний обов'язок та професійна повинність (зобов'язання).
74. Обов'язок соціального працівника та його особистісне усвідомлення.
75. Поняття відповідальності. Відповідальність соціального працівника та її типологія.
76. Етикет у соціальній роботі.
77. Етична культура та її складові.
78. Принципи етикету.
79. Поняття іміджу соціального працівника як мистецтво подобатись і впливу на оточення.
80. Складові зовнішньої та внутрішньої привабливості іміджу соціального працівника.
81. Правила етикету в типових ситуаціях професійної діяльності соціального працівника.

82. Основи спілкування соціального працівника як невід'ємна риса професійної компетентності.
83. Основні стилі та форми етичного спілкування.
84. Особливості етики формування партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи.
85. Етичні засади соціальної роботи в процесі розв'язання конфлікту.